

**Kult obrazu
Matki Bożej
Suserskiej**

Kościół i parafia w Suserzu

Średniowieczną metrykę parafii rzymskokatolickiej w Suserzu potwierdzają liczne źródła i opracowania. Od samego początku kościół parafialny nosił tytuł stricte maryjny. Teren parafii w Suserzu wyjęty został z parafii Gąbin, a gdy w 1303 roku wydzielono z terenu Parafii Suserz parafię Trąbki (obecnie Trębki), parafia obejmowała jeszcze wtedy 10 miejscowości (obecnie – 22 wioski). Źródła z XV wieku wymieniają imiennie plebanów Suserza.

W 1545 roku patronowie parafii Lasoccy oddali kościół w ręce protestantów. Przy odzyskaniu w 1595 roku kościoła po długim wakansie nowego proboszcza instytuowano w 1603 roku.

Kolejny drewniany kościół spłonął w roku 1660, najprawdopodobniej od uderzenia pioruna. Zbudowany po pożarze kościół był zapewne również drewniany.

Obecny kościół murowany wzniesiono w 1810 roku według projektu Hilarego Szpilowskiego, z fundacji Jerzego Bończy-Skarżyńskiego, podkomorzego sochaczewskiego, właściciela wsi. Nadbudowę wieży wykonano w 1890 roku, a polichromię wewnątrz malował w 1894 roku Leon Zdziarski.

Tablica na ścianie kościoła oznaczająca miejsce pochówku fundatora Jerzego Bończy-Skarżyńskiego i jego żony Bibianny z Lanckorońskich; portret fundatora z ok. 1810 r.

Kościół usytuowany jest na malowniczym wzniesieniu, murowany z cegły w stylu klasycystycznym.

Parafia Suserz należąca od początku swych dziejów do diecezji poznańskiej, w 1798 roku przeszła do diecezji warszawskiej, w 1925 do diecezji płockiej, a od 25 marca 1992 znajduje się na terenie diecezji łowickiej i należy do dekanatu żychlińskiego.

Rys historyczny obrazu

Majestatyczny obraz Matki Bożej ukazującej Dziecię Jezus, umieszczony jest na wschodniej ścianie rotundy prezbiterialnej kościoła. Obraz Bogurodzicy z Dzieciątkiem Jezus namalowany jest na desce temperą, w typie malarstwa włoskiego, przykryty srebrną sukienką. Dwaj aniołowie podtrzymują koronę, korona królewska zdobi skronie Maryi, głowę Dziecięcia opromienia bogaty nimb. Postać Maryi ukazana jest w ujęciu tronuującym, natomiast postać Dziecięcia Jezus wyraźnie „wrywa się” z obrazu ku adorującym. Obraz ma mocno zarysowaną plastycznie dynamikę.

Metalowa sukienka została założona na obraz w XIX wieku i pochodzi z warsztatu Łopieńskich. Obraz Maryi z Dzieciątkiem zasuwany jest obrazem św. Rocha malowanym przez Adriana Głębockiego w 2. połowie wieku XIX.

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że obraz powstał zapewne w XVII wieku, natomiast ocalenie obrazu z czasu, gdy kościół był w rękach protestantów, przesuwają czas powstania obrazu na wiek XVI. Wydaje się, iż przekaz ocalenia obrazu z czasów reformacji odnosi się do aktualnie odbierającego cześć obrazu Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus.

Dzieje kultu obrazu Matki Bożej Suserskiej

1. Profanacja obrazu i ocalenie szyderycy

Podczas reformacji właściciel wsi Suserz Krzysztof Lasocki przeszedł na protestantyzm, a drewniany kościół parafialny przekazał w roku 1545 w ręce protestantów. Wszystkie ozdoby, obrazy, szaty liturgiczne i księgi kazał zniszczyć i spalić. Z ogólnej zagłady ocalał jednak obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem. Przynotowany zapis z 1613 roku w Aktach Grodzkich Gostynina:

... Gdy w roku 1553 palono wszystkie ozdoby i dokumenty kościoła, ten wizerunek N. M. Dziewicy z Dzieciątkiem Jezus od ognia nie niszczał. Jeden z obecnych, nazwiskiem Polek, szydząc sobie bezbożnie, popychał go nogą do ognia, gdy nagle sam do ognia na twarz upadł. Wyciągnięto go silnie popa-

zrzonego i na marach do domu odniesiono. Od owej chwili nieszczęsny ten człowiek, drżąc na całym ciele na brzuchu tylko w boleściach przez osiem lat leżał. Później zawieziono go do Częstochowy i tam modląc się do Matki Bożej odzyskał zdrowie, ale niezupełnie.

W roku 1595 kościół odebrany z rąk protestantów i rekuncyliowany, a wizerunek Matki Bożej z Dzieciątkiem zasłynął z łask, ciesząc się dużym kultem.

2. Ocalenie obrazu podczas pożaru kościoła

W roku kończącym „potop szwedzki”, tak dotkliwy w zniszczenia dla kraju i Kościoła, drewniany kościół spłonął najprawdopodobniej od uderzenia pioruna.

Od tegoż 1660 roku obraz ocalały z pożaru był relikwią wnoszoną w kolejne budowane kościoły.

3. Wybudowanie nowego kościoła w 1810 roku

W 1810 roku Jerzy Skarżyński, wypełnia testamentalnie wyrażoną wolę stryja Józefa Skarżyńskiego, który zapisał wieś Suserz swemu bratankowi z klauzulą, iż na miejscu starego drewnianego kościoła ma zbudować nowy – murowany, jak notują zapisy kronikarskie „ku czci Najświętszej Maryi Panny wstawionej w tym miejscu na całą okolicę łaskami”. Słynący łaskami wizerunek został umieszczony ponad ołtarzem głównym wykonanym w kształcie klasycystycznej mensy i nad drewnianym tabernakulum, wykonanym w formie centralnej świątynki. Kościół został konsekrowany przez biskupa Łukasza Feliksa Lewińskiego.

4. Ocalenie z epidemii cholery w 1852 roku

W drugiej połowie XIX wieku ziemię gostynińską nawiedziła epidemia cholery. Gdy okrutne żniwo zbierała w Żychlinie, wówczas mieszkańcy tego miasta udali się do oddalonego o 10 km kościoła w Suserzu i tutaj błagali o ratunek, pomoc i odwrócenie nieszczęścia. Odchodząc z Suserza, mieszkańcy Żychlina złożyli ślub, że jeżeli Matka Boża wyprosi im u Boga ocalenie, wówczas w pielgrzymce dziękczynnej pieszej będą przychodzili do kościoła w Suserzu przed obraz Matki Bożej przez 100 lat. Po powrocie do Żychlina doświadczyli, iż epidemia wygasła. Akta Grodzkie Gostynina lapidarnie potwierdzają:

Epidemia utrzymywała się od maja do sierpnia. Odtąd każdego roku pielgrzymka piesza na uroczystość Wniebowzięcia N.M.P. odbywa się.

Znakiem wymownym doświadczeń bolesnych z 1852 roku jest krzyż na cmentarzu cholerycznym zbudowany na pamiątkę morowej zarazy i ocalenia żychnian.

5. Pielgrzymowanie w czasie okupacji hitlerowskiej

Podczas okupacji hitlerowskiej Suserz wraz z okolicą został włączony do Okręgu Warty w Rzeszy. Sytuacja Kościoła była tutaj tragiczna. Kościoły były bądź zamykane, bądź rozbierane, bądź zamieniane na magazyny. Kościół w Suserzu został zamieniony na magazyn. Kronikarz po zakończeniu wojny zanotował paradoksalnie, dając wyraz dramaturgii wydarzeń:

Pozostała tylko na miejscu Matka Najświętsza. Jezusa nie było w kościele, pozostała tylko Matka i Jej parafianie suserscy zawdzięczają swoje ocalenie.

Na cały powiat Niemcy pozostawiali jeden mały kościół dla duszpasterstwa katolików-Polaków, umiejscowiony na prowincji. Nawet wtedy obraz Matki Bożej Suserskiej odbierał kult od parafian i pielgrzymów. W kronice parafialnej zanotowano:

I w czasie okupacji nawet przychodzili, chowali się w krzakach i zaroślach, pomodlili do Matki Bożej Suserskiej i pokrzepieni na duchu wracali do domu.

Po zakończeniu wojny pielgrzymka piesza z Żychlina do Suserza była kontynuowana mimo nękania przez władze komunistyczne. Należy podkreślić, iż również z okolicznych parafii, np. z Trębek, kontynuowane były po wojnie piesze pielgrzymki do Suserza na 15 sierpnia.

6. Ponowienie ślubowań w 1952 roku

Dowodem ciągłości kultu Matki Boskiej Suserskiej jest ponowne ślubowanie parafian żychlińskich w 1952 roku, że przez następne 100 lat będą przychodzić w pieszej pielgrzymce z Żychlina do Suserza. Ślubowania złożono w czasie potężnej walki z Kościołem przez komunistyczne władze w kraju. Dotąd pielgrzymka ta jest kontynuowana i obecnie zbiera uczestników z okolicznych parafii. Uroczystości odpustowe na 15 sierpnia mają bardzo liczną frekwencję.

7. Księga Łask i wota dziękczynne

Tradycja ustna i zapiski Kroniki parafii Susierz poświadczają istnienie Księgi Łask, doznanych przed obrazem Matki Bożej Suserskiej. Księga ta zaginęła, najprawdopodobniej została zniszczona podczas okupacji hitlerowskiej, kiedy kościół był zamknięty, a szaty liturgiczne, chorągwie i proporce zostały wywiezione bądź zniszczone. Proboszcz parafii ksiądz Józef Chyczewski został przez Niemców aresztowany 26 sierpnia 1940 roku i po uwięzieniu w Gostyninie i Szczeglinie został przewieziony do obozu w Sachsenhausen, a następnie do Dachau, gdzie 10 sierpnia 1942 roku poniósł śmierć.

Zapisy kronikarskie wspominają o 7 wotach, które umieszczone były na ramie obrazu. Należy przypuszczać, że wota przedwojenne zostały skradzione przez Niemców, gdy kościół był zamknięty. Obecnie w wotniku umieszczonym pod obrazem znajduje się 50 wot.

8. Episkopat łowicki wobec propozycji koronacji Obrazu

Propozycję ukoronowania wizerunku Matki Bożej Suserskiej poddał proboszczowi parafii księdzu Jerzemu Czarnocie pierwszy biskup łowicki Alojzy Orszulik, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom proboszcza, historyka sztuki i poety. Dokonując wizytacji kanonicznej parafii Suserz w dniach 14 i 15 sierpnia 2011 roku biskup pomocniczy łowicki Józef Zawitkowski ze zrozumieniem podszedł do propozycji koronacji, a w zakończeniu protokołu powizytacyjnego wręcz napisał:

Żyję nadzieją, że doczekam koronacji Matki Boskiej w Suserzu. Przyspieszcie starania i przygotowania do tego wydarzenia.

Ordynariusz diecezji łowickiej bp prof. dr hab. Andrzej F. Dziuba w słowie powizytacyjnym napisał:

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w XVI wieku, kiedy kościół był pod zarządem osób świeckich i oddany innowiercom, gdy palono wyposażenie kościoła, obraz Matki Bożej nie uległ spaleni. Wydarzenie to zapoczątkowało kult Matki Bożej Suserskiej (...) Czas więc, aby parafia rozpoczęła przygotowania do koronacji. Rozpocznijcie już modlitwy, zadbajcie o moralną odnowę parafii, o ożywienie czci do Matki Bożej.

9. Akt zawierzenia Matce Bożej przed cudownym obrazem Matki Bożej w Suserzu

Panno Święta, Matko Boża Suserska!

Przed twym cudownym obrazem dziś klęczę i serce me ku Tobie wznoszę. Niech ta świątynia rozbrzmiewa pieśnią chwały i wdzięczności. Niech moje serce Cię wielbi.

Zawierzam Ci siebie samego, moją rodzinę, przyjaciół i Polskę – Ojczyznę moją. Zawierzam Ci moją pracę i utrudzenie i ból niespełnienia i radość istnienia.

Stań przy mnie na drodze, którą podążam – czujna i zatroskana, jak w Kanie Galilejskiej. Trzymaj mnie mocno w swych matczy-nych dłoniach i nie pozwól skrócić na drogę zatracenia oraz podać się siłom zła i grzechu.

Bądź Błogostawiona Madonno Suserska, Lekarko Cudowna, przywracająca zdrowie duszy i ciała mocą miłości, jaka w Twym sercu płonie.

Dziewico Wniebowzięta, wśród pielgrzymów na kolanach, przed Twym cudownym wizerunkiem przechodzę i błogosławię Twoje Najświętsze Imię. Cześć Ci oddaję i dzięki składam, że dane mi było tu pielgrzymować. Niech moja pielgrzymka trwa, niech trwa – aż do bram nieba.

Amen

10. Pieśń przy odsłonięciu i zastłonięciu cudownego obrazu Matki Bożej Suserskiej

W każdą środę odprawiana jest nowenna za wstawiennictwem Matki Bożej Suserskiej.

Przy odsłanianiu obrazu śpiewana jest pieśń:

Witaj, witaj Matko Suserska
Witaj, witaj Królowo Anielska
Witaj, witaj Niepokalana
Witaj, witaj Matko kochana
Witaj, witaj bez grzechu poczęta
Witaj, witaj do nieba wzięta.

Tenże tekst ze zmianą „Witaj, witaj” na „Żegnaj, żegnaj” śpiewany jest przy zasłanianiu obrazu.

Wymienione wyżej okoliczności uprawniają do wyrażenia umotywowanego wniosku, iż kult obrazu Matki Bożej Suserskiej sięga pięciu wieków. Określić go można jako utrwalony w historii i promieniujący na okoliczne parafie także aktualnie, w żadnym wypadku nie mający cech kultu wygasłego, a koronacja wizerunku „w imieniu i powagą Papieża” kult Matki Bożej zintensyfikuje mocno.

Biskup Alojzy Orszulik i proboszcz Jerzy Czarnota z pielgrzymką przed obrazem Matki Bożej Suserskiej

Pielgrzymi odpoczywający przed plebanią

Życie religijne parafii Suserskiej

Suserz pamięta czasy książąt mazowieckich, a historycy datują powstanie parafii na XIII wiek. Kościół usytuowany przy trasie Gąbin – Żychlin, jest ozdobą mazowieckiej równiny.

Na tej równinie ozdobą
biała szata kościoła
i wieczna tęsknota
wiejąca od pola
czujesz jej dreszcz

jak nadchodzący wiersz.

Nie znamy daty wybudowania pierwszego kościoła i nie wiadomo kto namalował „słynący od wieków łaskami obraz Matki Bożej Suserskiej” – nazywanej od czasów reformacji Lekarką Chorych. Malowidło zdradzające cechy szkoły włoskiej sugeruje, iż być może ktoś z dawnych właścicieli ziemskich przywiózł go z Rzymu.

Z cudownym obrazem Matki Bożej Suserskiej są związane i historycznie poświadczane następujące wydarzenia.

Kiedy w czasach reformacji palono „na grobli przy kościele” całe wyposażenie świątyni, ocalał tylko obraz Matki Bożej. W roku 1660 spłonął drewniany kościół, jednak obraz udało się uratować. Natomiast w roku 1852 pojawiła się groźna epidemia cholery i tyfusu i kiedy wymierały całe rodziny, zdesperowana ludność ziemi gostyńskiej i zychlińskiej, przyszła w pielgrzymce do Suserza, złożyła przysięgę: „Jeśli Matka Boska Suserska wyprosi im u Syna ocalenie, to przez 100 lat będą tu przychodzić w pieszej pielgrzymce w dniu 15 sierpnia, by dziękować Bogu i dawać świadectwo wdzięczności”. W tym roku (2011) przyszli w pielgrzymce do Suserza już 160. raz. Nie tylko historia, ale i teraźniejszość potwierdzają, że świątynia Suserska i dziś rozbrzmiewa gorącą modlitwą, śpiewem i podziękowaniami za otrzymane łaski. Obecny kościół z 1810 roku, przechowuje bogatą tradycję wiary minionych wieków i jednocześnie pomaga kolejnym pokoleniom, w pielgrzymce do Domu Ojca.

Życzeniem każdego proboszcza jest by parafia stawała się „wspólnotą wspólnot” jak określił to Sobór Watykański II. W parafii suserskiej działają następujące wspólnoty:

1. Rada Parafialna
2. Rada Ekonomiczno-Budowlana
3. Koła Różańcowe
4. Ministranci
5. Bielanki
6. Chór Parafialny
7. Schola młodzieżowa
8. Wspólnota AA Anonimowych Alkoholików
9. Galeria Parafialna – gdzie ostatnio zorganizowana była wystawa 200-lecia kościoła
10. Małżeństwa czytające Słowo Boże w czasie niedzielnej liturgii.

Akademia w Zespole Szkół w Szczawinie Kościelnym upamiętniająca 200-lecie kościoła parafialnego w Suszerzu

8 maja 2010 r. w Gimnazjum im. Gen. J. Hallera w Szczawinie Kościelnym odbyło się uroczyste zakończenie i podsumowanie projektu kulturalno-edukacyjnego **„Rok 1810 – korzenie tożsamości”**. Interdyscyplinarny projekt łączył elementy różnych form aktywności młodzieży – historyczne, muzyczne i plastyczne. W wymiarze ogólnoswiatowym inspirowane były 200. rocznicą urodzin Chopina, **a w wymiarze lokalnym 200. rocznicą konsekracji kościoła parafialnego w Suserzu.**

Jak zaznaczył podczas uroczystości Jerzy Sochacki, wójt gminy Szczawin Kościelny, wydarzenia te są korzeniami narodowej tożsamości.

– Każdy człowiek, a więc i każdy z nas, ma swoją lokalną tożsamość, swój własny rodzinny kraj, znajomy od dziecka krajobraz. Rok 1810 wzbogacił nasz lokalny pejzaż o górującą na niewielkim wzniesieniu bryłę klasycystycznego kościoła w Suserzu. Jako lokalna społeczność mamy zatem również swój własny rok 1810. Tak jak przed 200 laty, tak i współcześnie na naszych oczach dzieje się historia. Obowiązkiem władz gminy, obowiązkiem szkoły jest pomóc zrozumieć młodzieży i dzieciom, że uczestniczą w czymś doniosłym, nie tylko świadkują lokalnej historii, ale i w pewnym sensie ją tworzą.

Na podsumowaniu projektu młodzież zaprezentowała program artystyczny, odbyło się także rozstrzygnięcie konkursu plastycznego adresowanego do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z powiatu gostynińskiego. Podczas młodzieżowej sesji popularno-naukowej uczniowie przedstawiali związki lokalnej społeczności z dziejami i kulturą narodu polskiego. Opowiadali o historii parafii Suserz, rodzinie Szczawińskich herbu Prawdzic i Ambrożym Skarzyńskim, jako generale i ziemianinie. Uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej z Płocka zorganizowali recital chopinowski, a w kościele parafialnym w Suserzu odbył się koncert muzyki sakralnej w wykonaniu Doroty Lachowicz i chórów Państwowej Szkoły Muzycznej w Płocku.

Jednym z elementów projektu była także wystawa „Z dziejów parafii Suserz”, przygotowana przez nauczycielki tutejszego gimnazjum – Marzenę Mroczkowską i Małgorzatę Rędzikowską.

Wypełniając powizytacyjne zalecenie ks. bp. Andrzeja F. Dziuby, parafianie w każdą środę, modlą się przed cudownym obrazem o dar koronacji i o nowe powołania do służby kapłańskiej za wstawiennictwem proboszcza ks. Józefa Chyczewskiego, zamordowanego w obozie koncentracyjnym w Dachau w 1942 r.

Ks. prof. M. Grzybowski wspominając księdza Józefa Chyczewskiego pisał w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” w 1947 roku:

... w Niedzielę Wielkanocną od godziny piątej rano giano księży po placu apelowym. Ks. J. Chyczewski mówił tego dnia do przyjaciela: „Zmartwychwstania doczekałem, ale to już koniec mojego życia, pomódl się

za mnie”. W drugi dzień świąt nakazano mycie się zimną wodą i ciężką pracę. Po tych zabiegach ks. J. Chyczewski jest na pół przytomny. Następnego dnia zostaje przeznaczony na blok 14, dla inwalidów. Dnia 10 sierpnia 1942 roku w komorze gazowej, w obozie koncentracyjnym Dachau umiera według hitlerowców numer 22648, a dla nas kapłan, proboszcz parafii Susierz, posiadający gorącą wiarę, którego wszystkie poczynania oparte są na solidnej postawie kapłańskiej. Umiera dobry pasterz, który nie opuścił swej owczarni i dał życie, za nauczanie w imię Jezusa. ... Kapłan Józef Chyczewski zwyciężył, a przegrali ci, którzy go torturowali, okładali kijami, deptali, zadali okrutną śmierć w komorze gazowej.

Istniejąca od wielu lat „Księga Łask” doznanych przed obrazem Matki Bożej Suserskiej zaginęła podczas okupacji, wraz z innymi księgami. Prawdopodobnie zostały zniszczone przez mieszkających w tym czasie na plebanii Niemców. Przypomnijmy, że proboszcza wywieziono do obozu koncentracyjnego, a kościół zamieniono na magazyn. Dziś Księgę Łask zastępują kartki z licznymi prośbami i podziękowaniami składanymi przed cudownym obrazem. Najczęściej są to wołania o łaskę zdrowia, pomoc w nauce, trzeźwość i uleczenie z nałogów ...

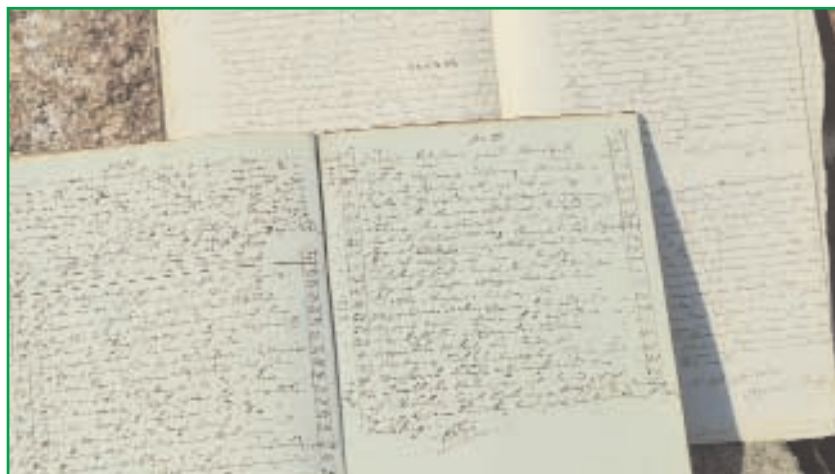

Parafianie kultywują również stary zwyczaj obchodzenia ołtarza z modlitwą przed obrazem MB Suserskiej – „Lekarki Chorych” – przez nowożeńców, rodziców z nowo narodzonym dzieckiem ... A w uroczystość MB Gromnicznej parafianie przechodzą przed obrazem z zapalonymi świecami. Przybywa nowych wot oraz ustnych przekazów świadczących o kulcie obrazu. W minionym roku, podczas odpustu parafialnego podeszła do mnie pani mówiąc, że 22. raz przyjeżdża z Gdańska, by modlić się przed cudownym obrazem w dniu odpustu. Druga towarzysząca jej pani oznajmiła, że też przyjeżdża już 11. raz z Łodzi.

Parafianie dbają o świątynię z cudownym obrazem Matki Bożej i w każdą środę gromadzą się na modlitwie nowennej wołając jak ich potomkowie:

Bądź błogosławiona Madonno Suserska
– Lekarko Cudowna, przywracająca
zdrowie duszy i ciała
mocą miłości, jaka w Twym sercu płonie.

Księgi metrykalne
z roku 1810
(roku budowy kościoła)
przechowywane
w kancelarii parafii
Suszer
i pamiątka 150-lecia
kościół parafialnego
z roku 1960

Kościół w Suszcu projektował
znany architekt Hilary Szpilowski

Hilary Szpilowski **(1753-1827)**

Życie i twórczość projektowa, architektoniczna Hilarego Szpilowskiego przypada na jedną z piękniejszych kart historii architektury polskiej związanej z Oświeceniem i nurtem klasycystycznym. Wiąże się ona z działalnością w latach osiemdziesiątych XVIII w. młodego pokolenia architektów, Polaków, wykształconych w dobie Oświecenia i reprezentujących dojrzały klasycyzm, a byli to m.in.: Stanisław Zawadzki (1743-1806), Chrystian Piotr Aigner (1756-1841), Jakub Kubicki (1758-1833), Wawrzyniec Gucewicz (1753-1798), Fryderyk Jakub Lessel (1767-1822) oraz Hilary Szpilowski.

Projekty młodych architektów związane były z wielkimi przemianami jakie w tym czasie nastąpiły w życiu gospodarczym i umysłowym kraju. Przemianami powodowanymi rozwojem miast, próbą reform ustrojowych i gospodarczych, tendencjami wzmocnienia obronności kraju, rozwojem życia umysłowego, nauki, oświaty i kultury.

Hilary Szpilowski był architektem, budowniczym i projektantem, przedstawicielem klasycyzmu warszawskiego i neogotyku, budowniczym województwa mazowieckiego Królestwa Polskiego, pedagogiem – wykładowcą i zastępcą profesora Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Należał do grona młodych architektów, którzy studia zaczęli w pracowni Dominika Merliniego (1730-1797). Wiadomo, że praktykę budowniczego Szpilowski rozpoczął w 1781 w pracowni architekta Stanisława Zawadzkiego ucznia Rzymskiej Akademii św. Łukasza, architekta Komisji Edukacji Narodowej – podpisaniem kontraktu na konduktora budowlanego. Dwa lata później w 1783 Szpilowski oskarżył swego pracodawcę przed Departamentem Wojskowym o nadużycia i zły projekt budowanych w Kamieńcu Podolskim koszar. Proces sądowy, który trwał od 26 VII 1783 do 3 II 1784 zakończył się odrzuceniem przez komisję zarzutów stawianych przez Szpilowskiego.

W 1792 Szpilowski otrzymał stałe zameldowanie w Warszawie, a w kwietniu 1795 został przysięgłym architektem miasta Warszawy, pracując na terenie rozbudowującej się stolicy. W 1807 został budowniczym departamentowym i asesorem w Izbie Administracyjnej Departamentu Warszawskiego i starał się z dobrym skutkiem o otrzymanie katedry na królewskim Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Nauk i Sztuk Pięknych. Wiadomo, że pracował tam

od marca 1817 do jesieni 1822. W latach 1812-1824 przygotował do druku dwie publikacje. W 1814 w Towarzystwie Królewskim Przyjaciół Nauk została odczytana publicznie (przez Stanisława Staszica) praca Szpilowskiego *Zasady wyrachowania materiałów do różnych budowli*, a w 1824 wydana drukiem *Wzory Kościołów Parafialnych po Województwach Królestwa Polskiego stawiać się mających, do wyboru Dozorom Kościelnym dla użytku Budowniczych*. Dozorował szereg prac budowlanych, pracował przy realizacjach architektonicznych na terenie Warszawy: w latach 1808-1812 nadzorował prace przy remoncie Kolumny Zygmunta. Około 1810 pracował na terenie Zamku Królewskiego. W 1815 z Jakubem Kubickim dekorował sale Teatru Narodowego i Plac Krasieńskich na Przyjazd Aleksandra I. W 1815 rozpoczął prace przy przebudowie pałacu Kazimierzowskiego i budowie gmachów uniwersyteckich, które trwały z przerwami do 1824. W latach 1819-1822 budował i przebudowywał pałace miejskie Warszawy na Nowym Świecie: dom dziekana Bentkowskiego, pałac Sanguszków. W 1822 rozpoczął pracę przy remoncie katedry warszawskiej (barokowa katedra miała otrzymać fasadę neogotycką), akwarelowy jej projekt wystawiony był w 1823 na wystawie „Dzieł sztuk pięknych” w Warszawie (obecnie w zbiorach Gabinetu Rycin Uniwersytetu Warszawskiego). W 1823 zaprojektował neogotycką fasadę kościoła św. Jacka w Warszawie, odbudował spalony kościół w Dąbiu nad Nerem, a w 1825 na drugiej wystawie na Uniwersytecie zaprezentował projekt przebudowy pałacu Saskiego.

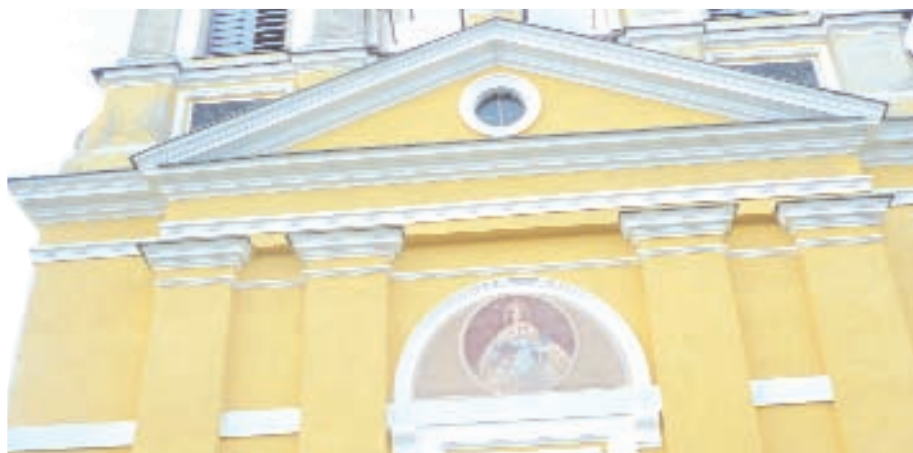
Hilary Szpilowski zasłynął jako projektant znanych pałaców na Mazowszu (jego prace porównuje się z projektami architektów: Szymona Zuga, Dominika Merliniego i Stanisława Zawadzkiego).

Sławę Szpilowskiemu przyniosły projekty pałacu w Walewicach w powiecie łowickim z 1783 r. dla szambelana Anastazego i Magdaleny z Tyzenhauzów Walewskich oraz wzniesiony w latach 1783-1786 w Małej Wsi pałac dla Bazylego Walickiego wojewody rawskiego i jego żony Róży z Nieborskich. Kolejne znane realizacje pałaców i dworów Szpilowskiego to: pałac w Studzieńcu dla Skarżyńskich z 1789 r., pałac w miejscowości Nawra (woj. kujawsko-pomorskie, pow. toruński) z lat 1798-1805 dla Konstantego Kruszyńskiego; pałac w Liberadzu z 1789 dla Józefa Dembowskiego; pałac w Słubicach k. Gostynina sprzed 1789 r. dla Józefa Mikorskiego podkomorzego gostyńńskiego, kasztelana rawskiego, hrabiego pruskiego; dwór w Czerwoncu k. Sochaczewa z ok. 1800 r. dla rodziny Błęszyńskich; dwór klasycystyczny w Tułowicach z ok. 1800 r. dla Franciszki i Adama Lasockiego; rozbudowa dworu w Staroźrebach z pocz. XIX w. dla Onufrego Bromirskiego starosty płockiego i jego żony Ludwiki z Karasiów.

Szpilowski oprócz pałaców i dworów projektował kościoły. Wydaje się prawdopodobne, że projekt kościoła w Słubicach jest realizacją planów Szpilowskiego, według tego samego projektu powstały kościoły w Trębkach fundacji Łączyńskiego z 1802 i w Suserzu z 1810. Świątynie mają plan prostokąta ze ściami wewnątrz rogami, zamkniętego od wschodu wielobocznie. Cechą charakterystyczną tych kościołów są łże nad zakrystiami otwarte do prezbiterium. Szpilowski jest także autorem przebudowy (1787 r.) klasztornej kościoła poreformackiego w Szczawinie i projektantem poewangelickiego, w stylu neogotyckim z wykorzystaniem murów zamku – kościoła św. Marcina w Gostyninie z lat 1824-1830 i gostynińskiego ratusza klasycystycznego, piętrowego z wieżą zegarową z ok. 1824 r.

Świątynię w SUSERZU pw. Wniebowzięcia NP Marii wybudowano w 1810 z fundacji Jerzego Bończy-Skarżyńskiego podkomorzego sochaczewskiego, właściciela wsi. Kościół jest w stylu klasycystycznym, orientowany, na planie prostokąta zamkniętego od wschodu trójbocznie, murowany z cegły, otynkowany. Projekt zamówiono u Hilarego Szpilowskiego w latach 1787-89, kiedy współpracował przy przebudowie pobliskiego kościoła w Szczawinie Kościelnym oraz przy realizacji kolejnego projektu w 1802 kościoła w Trębkach z fundacji Łączyńskich – zapewne Stanisława Kostki starosty gąbińskiego, podkomorzego gostynińskiego.

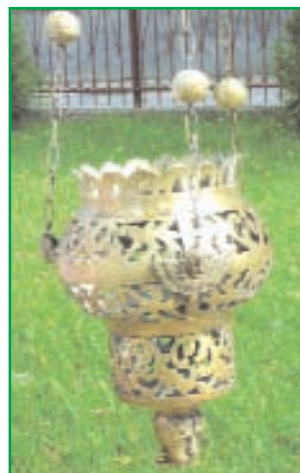
Kościół w Suserzu usytuowany na malowniczym wzniesieniu, posiada fasadę z częścią środkową zryzalitowaną, ujętą parami pilastrów toskańskich, zwieńczoną belkowaniem i trójkątnym, ogzymsowanym szczytem. Przykryty dachem dwuspadowym. Nad wieżami dobudowanymi w 1890 r. blaszane hełmy. Wewnątrz ołtarze murowane, główny projektu Szpilowskiego. Pod prezbiterium krypta grobowa Skarżyńskich z zejściem z kruchty wschodniej. Ambona i chrzcielnica (podobnie jak w kościele w Trębkach) autorstwa Szpilowskiego.

PROBOSZCZOWIE SUSERSCY od 1810 roku

Mikołaj Górski (1810-1818)
Antoni Solecki (1818 - ?)
Antoni Mroczek (? - 1862)
Antoni Wieletoz (1862-1863)
Antoni Ciechowski (1863- ?)
Karol Żuchowski (1872-1881)
Wincenty Kostrzewa (1881-1905)
Łukasiewicz (1906- ?)
Apolinary Kaczyński (1906-1914)
Andrzej Tomczycki (1914-1925)
Władysław Serwatowski (1925-1933)
Czesław Szelański (1934-1935)
Abdon Trąbczyński (1935-1938)
Cezary Ziembicki (1938- ?)
Henryk Łebkowski (1938- ?)
Józef Chyczewski (1938-1940)
Jan Głazewski (1945-1950)
Franciszek Żeromski (1950-1978)
Henryk Adamczyk (1978-1983)
Piotr Szewczak (1983-1987)
Stanisław Puchaczewski (1987-2008)
Jerzy Czarnota (od 2008)

Nagrobek ks. Antoniego Mrocza
(proboszcza zmarłego w 1862 r.)
na cmentarzu w Suserzu,
poddany renowacji w 2010 r.
w darze od parafian

XVII-wieczna lampa
z kościoła
w Suserzu

Biskup Alojzy Orszulik dokonuje wpisu do kroniki parafii Suserz
4 października 2011 roku

*Drogi Księżę Pratacie Jerzy
Jestem w Suserzu chyba po raz piąty
Celebrowałem Sumę odpustową
15 sierpnia dwa razy. Było to
dla mnie przeżycie. Zobaczyłem
obraz MB Suserkiej-Lekarki. Zrodziła
mi się myśl, by ten obraz przyozdobić
koronami papieskimi. Dobrze, że ksiądz
Pratat ją podjął i przedstawił
mojemu następcy w urzędzie biskupa
towickiego. Może dożyje dnia
koronacji. Suserz zasługuje na
takie Sanktuarium.*

*Dziękuję za gościnę i okazowaną
życzliwość.*

*Błogostawię na dalsze lata postu-
gi w tej gościnnej parafii*

† Alojzy Orszulik

Biskup Łowicki - Senior

4 października 2011.